

REMINISCENCE V PÉČI O SENIORY S DEMENCÍ

souborný článek

Jarmila Siverová¹
Radka Bužgová²

¹Dům sociálních služeb, Městská nemocnice Ostrava

²Ústav ošetřovatelství a porodní asistence LF OU, Ostrava

Kontaktní adresa:

Mgr. Jarmila Siverová
U Stavisek 62
716 00 Ostrava-Radvanice
e-mail: jarmila.siverova@mnof.cz

SOUHRN

Siverová J, Bužgová R. Reminiscence v péči o seniory s demencí

Cíl: Hlavním cílem naší práce je zjistit využití reminiscence ve zdravotnické péči u seniorů a její vliv na kvalitu života.

Metodika: Pro vyhledávací strategii bylo použito omezení výběru zahraničních prací na období 2009–2014 a na recenzované zdroje. Výběr českých prací byl omezen na období 2005–2015. Data byla získána z databází z EDS EBSCO Discovery Service a Medvik.

Výsledky: V zahraničí je reminiscence využívána při péči o seniory s demencí. Ze zahraničních zdrojů bylo analyzováno devět výzkumů. Tyto výzkumné studie poskytují nepřesvědčivé důkazy o pozitivním vlivu reminiscence na kvalitu života. V českém zdravotnictví reminiscence uplatňována není. V českém výzkumu jsou zachyceny dva významné projekty, které se reminiscenci věnují. První z nich (2007) zkoumá vliv reminiscence na kvalitu života v institucích sociálních služeb a druhý (2012) využití reminiscence v rodinách osob s demencí.

Závěr: Celková účinnost reminiscence je dohledanými studii hodnocena jako nedostatečně podložená platnými důkazy o pozitivním vlivu na kvalitu života seniorů s demencí. Ve zdravotnické péči o seniory je velká pozornost stále věnována farmakologickým intervencím. Psychosociální intervence však mohou být také účinné a vhodné. Studie hodnotící vliv reminiscence na posílení komunikace, zlepšení vztahů a na posílení mentální kondice hovoří ve prospěch využití této metody při poskytování zdravotní péče. Je doporučován další

SUMMARY

Siverová J, Bužgová R. The reminiscence of care for elderly with dementia

Objective: The main purpose of our work is to determine the use of reminiscence in health care for seniors and its influence on the quality of life.

Methods: Restricting the choice of foreign work for the period 2009–2014 and reviewed sources were used for the search strategy. The selection of Czech works was limited to 2005–2015. Data were obtained from databases from EBSCO Discovery Service EDS and Medvik.

Results: In abroad reminiscence is used in the care of the elderly with dementia. Nine studies were analyzed from foreign sources. These research studies provide inconclusive evidence of a positive influence of reminiscence on the quality of life. Reminiscence is not applied in the Czech health system. The Czech research is represented by two major reminiscence projects. The first one (2007) is dealing with the influence of reminiscence on the quality of life in institutions of social services and the second one (2012) research use with reminiscence in families of people with dementia.

Conclusion: The general efficiency of reminiscence according to the studies is considered to be insufficiently supported by verified evidence of a positive influence on the quality of life of older people with dementia. Much attention is still paid to pharmacological interventions in health care for the elderly. Psychosocial interventions may also be effective and suitable. The studies which evaluate the effect of reminiscence on enhancing communication, improving relation-

kvalitní výzkum zaměřený na dopad reminiscence na osoby s demencí, ale také se zaměřením na pečovatelský personál a rodinné pečující.

Klíčová slova: senior, reminiscence, kvalita života, demence.

ships and strengthening mental conditions, speak in benefit of using this method in health care. Another high-quality research, which is focusing on the influence of reminiscence for people with dementia, but also focusing on caregivers and family caregivers is recommended.

Key words: senior, reminiscence, quality of life, dementia.

ÚVOD

Kvalita života je předmětem zájmu mnoha vědních oborů. V minulosti byla pozornost zaměřena na odstraňování a zmírňování útrap nemocných a chudých, nyní je zkoumána spokojenost člověka se životem.

Nejrychleji rostoucí skupinou v populaci vyspělých zemí jsou lidé starší 80 let. Tento jev má bezpochyby dopad na celou společnost, zejména na její zdravotnické a sociální služby. Existuje předpoklad, že v horizontu 40 let se počet osob závislých na péči ztrojnásobí ze 101 milionů v roce 2010 na 227 milionů v roce 2050. Přibližně polovina z tohoto počtu osob trpí demencí, zejména Alzheimerovou chorobou (Světová zpráva o Alzheimerově chorobě, 2013). Demence není průvodním projevem stárnutí, je to projev nemoci. Pokud syndromu demence lépe porozumíme, budeme si moci lépe vysvětlit její projevy v chování pacientů a toto nežádoucí chování připisovat chorobě, ne samotnému pacientovi.¹

K podceňovaným prioritám při péči o seniory patří podpora smysluplnosti, zejména validace života a nalézání cílů života, byť končícího a omezeného. U osob závislých na péči se může jevit smysluplnost a participace jako problémová oblast, proto jsou doporučovány přístupy reflektující předšlý život – reminiscence, které podporují pozitivní hodnocení stáří.² Základním východiskem uplatnění reminiscence v péči o starého člověka v instituci je přijetí principů péče orientované na člověka – validující, založené na respektu a směřující k podpoře lidské důstojnosti. Reminiscenční techniky napomáhají vyvolat příjemné vzpomínky z minulosti člověka. Pomáhají rozvíjet aktivní přístup k životu u seniorů, pomáhají posilovat vědomí jejich vlastní hodnoty.³ Jedním ze způsobů, jak vidět seniory s demencí jako jedinečné osoby a jak získat vhled do jejich životů, je poslouchání příběhů, které vyprávějí. Komunikace se seniory s demencí a porozumění jim je sice náročné, ale je to možné.⁴

METODY

Cíl

Hlavním cílem naší práce je zjistit využití reminiscence při poskytování zdravotnické péče seniorům. Zjistit vliv reminiscence na kvalitu života seniorů.

Výzkumná otázka

Pro vyhledávací strategii byla použita výzkumná otázka: Je ve zdravotnické péči u seniorů využívána reminiscence a je sledován její vliv na kvalitu života?

Vyhledávací kritéria

Výběr zahraničních prací byl omezen na období od roku 2009 do roku 2014 a na recenzované zdroje. Klíčová slova pro vyhledávání v anglickém jazyce *reminiscence, quality of life, nursing*. Výběr českých prací byl omezen na období 2005–2015 s použitím klíčových slov *reminiscence, senior, kvalita života*.

Vyhledávání

Pro vyhledávání zahraničních zdrojů informací byly prohledány databáze, které zveřejňují výsledky výzkumů z oblasti zdravotnictví z EDS EBSCO Discovery Service a Medvik.

Výběr studií

Do přehledu byly zařazeny přehledové studie, randomizované kontrolované studie, kombinovaný výzkum, kvalitativní výzkum, klinický výzkum, které byly zpřístupněny jako plnotextové články.

Analýza dat

Celkem bylo vyhledáno, po odstranění přesných duplicit, 17 zahraničních studií a jedna česká. Při analýze byly vyloučeny studie, které neobsahovaly intervenci reminiscenční terapií nebo nesledovaly vliv na kvalitu života u seniorů, recenze a disertační práce.

VÝSLEDKY

Celkem bylo analyzováno devět zahraničních studií: jeden systematický přehled, čtyři randomizované kontrolované studie (RCT), tři kombinované výzkumy, jeden klinický výzkum. Přehled jednotlivých studií je uveden v tab. 1.

Tab. 1. Přehled zpracovaných výzkumů vlivu reminiscence na kvalitu života seniorů

Autor/rok	Typ studie	N	Intervence	Nástroje	Výsledky
Nocon et al. ⁵	Systematický přehled	5 RCT	Skupinová individuální	–	Neexistuje důkaz o pozitivním vlivu na kvalitu života
Woods et al. ⁶	RCT	350	Skupinová	QoLAD GHQ-28	Neexistuje důkaz o pozitivním vlivu na kvalitu života
Gudex et al. ⁸	RCT	237	Individuální Skupinová Spontánní	ADRQOL	Krátkodobý pozitivní efekt
Azurra ⁷	RCT	135	Individuální	SES SRQoL	Pozitivní vliv na kvalitu života
Subramaniam et al. ⁹	RCT	23	Individuální (metoda životní rekapitulace)	QOL-AD	Pozitivní vliv na kvalitu života
O'Shea et al. ¹⁰	Kombinovaný výzkum	306	Individuální	Rozhovory QOL-AD CSDD	Nejisté důkazy o pozitivním vlivu reminiscence na kvalitu života
Haslam et al. ¹²	Kombinovaný výzkum	73	Skupinová Individuální	Rozhovory Pozorování Obsah intervence MMSE	Pozitivní vliv na kvalitu života
Chung ¹¹	Klinický výzkum	49	Skupinová	QoLAD	Pozitivní vliv na kvalitu života
Janečková et al. ¹³	Kombinovaný výzkum	203	Skupinová Individuální	WHOQOL-BREF WHOQOL-OLD AAQ GDS MMSE Pozorování Rozhovory Videozáznamy	Nejisté důkazy o pozitivním vlivu reminiscence na kvalitu života

Pozn.: N – počet, RCT – randomizovaná kontrolovaná studie, ADL – všední denní činnosti, WHOQOL-BREF – dotazník kvality života ve zkrácené verzi, WHOQOL-OLD – dotazník kvality života pro populaci starší 60 let, CSDD – Cornell Scale for Depression in Dementia, CDR – Clinical Dementia Rating, GDS – Geriatric depression scale, MMSE – Mini Mental state examination, QOL – Quality of life, QoLAD – Quality of life Alzheimer's disease, GHQ-28 – General Health Questionnaire, ADRQOL – Audit of Diabetes-Dependent Quality of Life, SES – Social Engagement Scale, SRQoL – Self Reported Quality of Life.

Nocon et al.⁵ v roce 2011 publikovali zpracovaný systematický přehled literatury, který je věnován reminiscenci jako přístupu v péči o seniory s demencí. Analyzuje dostupné studie, které hodnotí dopad reminiscence na kognitivní funkce, chování, psychické symptomy a kvalitu života seniorů s demencí. Do systematického přehledu bylo zařazeno 5 RCT s minimálně 30 účastníky. Předmětem analýzy byl vliv reminiscence na kognitivní funkce, chování a kvalitu života. Většina prozkoumaných studií nenašla významné rozdíly mezi intervenční a kontrolní skupinou. Doporučují provádění více intervenčních studií a podporu výzkumu.

Cílem RCT Woods et al.⁶ REMCARE je posoudit účinnost a nákladovou efektivnost společných skupinových reminiscencí pro lidi s demencí a jejich rodinné pečovatele ve srovnání s běžnou péčí. Do souboru bylo zařazeno celkem 488 osob s demencí se svými pečovateli. Celkem dokončilo studii 350 respondentů. Intervence spočívala ve společných skupinových vzpomínkách konaných jednou týdně po dobu 12 po sobě jdoucích týdnů. Zaslíbené hodnocení bylo provedeno před zahájením skupinové reminiscence a dále po 3 a 10 měsících výzkumu. Výsledky studie nepotvrzují rozdíly ve výsledcích měření v intervenční a kontrolní skupině. Tato studie neposkytuje podporu pro účinnost nebo nákladovou efektivnost společné reminiscence skupiny osob s demencí a jejich pečovatele.

Azurra⁷ provedl zaslíbenou RCT s cílem prověřit vliv reminiscenční terapie na kvalitu života v instituci dlouho-

dobé péče. Měření kvality života bylo prováděno základní, po ukončení intervence (po 12 týdnech) a s odstupem 6 měsíců. Do studie bylo zařazeno celkem 135 seniorů. Intervence reminiscenční terapií byla prováděna dvakrát týdně po dobu 12 týdnů. Respondenti v aktivní kontrolní skupině využívali běžného aktivizačního programu. Respondenti v intervenované skupině byli zařazeni do individuálního reminiscenčního programu s uplatněním přístupu životní příběh. Výsledky ukázaly významné zlepšení kvality života po ukončení intervence v obou kontrolních měřeních. Reminiscenční terapie přístupem životní příběh je hodnocena jako spolehlivá a efektivní terapeutická volba pro seniory s demencí se zlepšením komunikace a kvality života.

Gudex et al.⁸ se ve své RCT zabývají využitím reminiscence k posílení identity a sebevědomí seniorů s demencí v instituci. Studie je zaměřená také na personál. Studii ukončilo 237 respondentů. Respondenti byli rozděleni na tři skupiny s intervencí: skupinovou reminiscencí, individuální, spontánní a bez intervence. Měření bylo prováděno před zahájením intervence, po 6 a po 12 měsících po ukončení. Výsledky měření potvrzují, že většina zaměstnanců považuje reminiscenci za užitečný nástroj pro zlepšení komunikace mezi seniory a personálem. Nebyly zjištěny žádné významné rozdíly mezi intervenční a kontrolní skupinou v úrovni kognitivní funkcí. V intervenční skupině bylo prokázáno zlepšení v reakci na okolí po 6 měsících, po 12 měsících se výsledky vracely k původním

hodnotám. Reminiscence ovlivňuje pozitivně kvalitu života respondentů (seniorů a zaměstnanců) v krátkodobém výhledu (do 12 měsíců).

Výzkum Subramaniama et al.⁹ byl zaměřen na vliv individuální reminiscence na kvalitu života u 23 seniorů s demencí v instituci. V rámci RCT bylo u jedné skupiny respondentů použito 12 individuálních reminiscenčních metodou life review (životní rekapitulace) s tvorbou knihy života. Druhá skupina tvořila knihu života s blízkými bez účasti klienta. Dotazníkové šetření proběhlo bezprostředně po dokončení reminiscence a po šesti týdnech po předání vytvořené knihy života. V měření bezprostředně po ukončení tvorby knihy života byl zjištěn statisticky významný rozdíl ($p = 0,001$) ve prospěch individuální reminiscenční práce. Po šesti týdnech došlo ke zlepšení kvality života u obou skupin. Autoři upozorňují na to, že k individuální reminiscenci metodou life review je potřeba výcvik a supervize.

O'Shea et al.¹⁰ v kombinovaném výzkumu z období 2010–2011 nabízejí protokol k aplikaci strukturované reminiscence u seniorů s demencí v zařízeních poskytujících dlouhodobou péči. Výzkumný vzorek tvořilo 306 respondentů. Součástí studie je vzdělávací program (DARES) pro poskytovatele intervence, který tvoří kvalitativní složku výzkumu – rozhovory se sestrami, pečovateli, odborníky na problematiku demence, vybranými seniory a příbuznými. V designu kvalitativního prvku studie je používáno zakotvené teorie. Reminiscence měla pozitivní vliv na sebehodnocení a na kvalitu života a příznivě ovlivnila přítomnost deprese. Reminiscence může, za určitých okolností, být efektivní možností péče o osoby s demencí v dlouhodobé péči. Důkazy o účinnosti reminiscence jsou však nejisté, zejména z dlouhodobého hlediska.

Chung¹¹ se ve svém klinickém výzkumu věnuje reminiscenci jako integrální složce mezigeneračního přístupu v péči o seniory s demencí. Výzkumu se zúčastnilo 49 respondentů s počáteční fází demence a 117 mladých dobrovolníků. Každý senior byl přidělen ke dvěma dobrovolníkům a společně se účastnili 12 reminiscenčních skupin. Bylo zjištěno zlepšení kvality života.

Haslam et al.¹² publikují svá zjištění z intervenční studie, která zkoumá vliv skupinové a individuální reminiscence na seniory žijící v institucích. Celkem se zúčastnilo 73 respondentů. Před intervencemi a po intervencích (po šesti týdnech) byl měřen kognitivní screening a zjišťovány sociální vztahy. Skupina s reminiscencemi dosáhla pozitivních výsledků. Skupinová reminiscence ovlivňuje pozitivně kognitivní funkce a zapojení do společné sociální činnosti působí pozitivně na pohodu respondentů. Kvalitativní analýza vycházela ze zakotvené teorie Strausse a Corbinové a fenomenologického přístupu.

Současný český výzkum vlivu reminiscence na kvalitu života seniorů a osob s demencí reprezentují autorky Janečková, Holmerová a Vacková. Rámec jejich výzkumu vychází ze stoupajícího zájmu o studium vlivu nefarmakologických metod na zdravotní stav a kvalitu života seniorů. V letech 2005–2007 probíhal kombinovaný výzkum Gerontologického centra v Praze podpořeného grantem IGA MZČR NR8488-3/2005 zaměřený na využití reminiscence a zjištění jejího vlivu na kvalitu života seniorů v celkem 12 domovech důchodců (nyní domovech pro

seniory). Celkový počet respondentů byl 203. Intervence měla podobu vzpomínání v osmičlenných skupinkách jedenkrát týdně po dobu dvou měsíců. Kontrolní skupina byla bez intervence a měla běžnou péči. Pro kvalitativní analýzu bylo použito pozorování respondentů, rozhovory a videonahrávky skupinových setkání. Studie přináší kvantitativní výsledky, které nejsou dostatečně přesvědčivé, ale naznačují trendy, které svědčí ve prospěch pozitivního vlivu reminiscence na projevy demence, na depresi, na chování a náladu a celkovou spokojenost seniorů se životem. Kvalitativní výsledky tyto údaje potvrzují. Výsledky naznačují, že čím je hlubší demence, tím je efekt reminiscence na kognitivní funkce výraznější. Průběh a výsledky výzkumu popisuje kniha *Reminiscence: využití vzpomínek při práci se seniory*.¹³ V roce 2007 byl v periodiku Česká geriatrická revue publikován článek *Studium vlivu reminiscenční terapie na kvalitu života seniorů – využití kvantitativních a kvalitativních metod*.¹⁴ V roce 2008 uveřejnil časopis Geriatria článek *Reminiscenční terapie a výzkum jejího efektu na kvalitu života seniorů v institucionální péči*.³

DISKUSE

Výsledky výzkumů, které zkoumají využití reminiscence v péči o seniory s demencí, předkládají pozitivní závěry zejména z oblasti podpory komunikace a vlivu na náladu, životní spokojenost a kognitivní funkce.

Před padesáti lety publikoval psychiatr Robert Butler vlivný článek o vzpomínkách a hodnocení osobních vzpomínek v pozdějším životě. Popisuje reminiscenci a životní rekapitulaci (life review) jako nástroj sloužící k vytvoření vazby mezi lidmi, vyrovnání se s důležitými životními událostmi a pochopení smyslu života. Synergie s psychologickými studiemi o autobiografickém vzpomínání a o životních příbězích mohou poskytnout další inovace v oblasti reminiscenční práce. Tyto studie mohou poskytnout nové metody a důkazy o procesech spojených se vzpomínkami a hodnocení autobiografické paměti.¹⁵ Reminiscenční individuální programy mají okamžité i některé dlouhodobé psychosociální (náladu, pohoda, kognitivní funkce) výhody při životní rekapitulaci a při vzpomínkách na práci. Stinson¹⁶ nabízí protokol pro organizaci skupinové reminiscence. Skupinovou reminiscenci doporučuje jako intervenci vedoucí ke zlepšení vnímání života s pozitivním vlivem na depresi, stres, životní spokojenost, psychickou pohodu, únavu, izolaci, kognitivní funkce. Také Wang et al.¹⁷ hodnotí skupinovou reminiscenci jako intervenci, která může zabránit zhoršování kognitivních a posílit afektivní funkce. Kromě pozitivního vlivu na kognitivní funkce má skupinová reminiscence vliv na zapojení do společné sociální činnosti, působí pozitivně na pohodu seniorů. Reminiscence obecně nabízí způsob, jak poznat osoby s demencí hlubším a smysluplným způsobem.¹² Tsung-Wei Su et al.¹⁸ zkoumali výskyt demence a deprese u dlouhodobě institucionalizovaných seniorů s leprou na Tchaj-wanu a vliv skupinové reminiscenční terapie na depresivní příznaky a na kognitivní funkce u této populace. Tato studie potvrzuje účinnost skupinové reminiscence na depresi v populaci dlouhodobě hospitalizova-

ných seniorů s leprou, ale co se týče účinku na kognitivní funkce, doporučují další ověření.

V letech 2010–2012 podpořila Evropská unie prostřednictvím Národní agentury pro evropské vzdělávací programy účast České republiky v mezinárodním projektu „*Remembering Together – Reminiscence Training for Family Carers People with Dementia*“. Jádrem projektu bylo dvouleté partnerství, během kterého docházelo k výměně zkušeností a prezentaci výsledků činností ze zemí s větší tradicí s reminiscenční prací. Setkávání lidí s demencí v reminiscenční skupině společně se svými rodinnými pečovateli sehrálo důležitou roli v jejich společném životě a v životě celé rodiny. Rodinným pečujícím pomohla setkání k návratu ze společenské izolace zpět k běžnému životu. Závěry programu poukazují na výrazně pozitivní vliv tohoto způsobu reminiscence jak na osoby s demencí, tak na jejich pečovatele v podobě nového pohledu pečovatelů, podpory v péči, objevení rezerv v péči a projevení radosti a uvolnění u lidí s demencí.¹⁹

Díky práci se vzpomínkami, které se osvědčily jako prostředek komunikace s osobami s demencí, si člověk hledá místo v životě. Cílem není jen zlepšení stavu, ale posílení sebevědomí a lidské důstojnosti.²⁰ Zejména zahraniční výzkumy poukazují na nutnost podpory důstojnosti jako důležitého prvku pro kvalitu života osob s demencí. Je pravděpodobné, že reminiscenční terapie může být přínosem pro posílení vlastní důstojnosti u některých seniorů. U těch, kteří se chtějí a mohou zapojit do takové intervence.²¹ Spittel²² se zabývá osobností a identitou seniorů s demencí prostřednictvím práce s jejich životním příběhem. Uvádí, že práce na životním příběhu je pro osoby s demencí užitečná, protože jim umožní sdílet své příběhy a vytváří tak možnost podpořit jejich socializaci a důstojnost.

Reminiscence je považována rovněž za efektivní komunikační strategii pro práci s osobami s demencí, protože umožňuje lepší navázání kontaktu.²³ Je to terapeutický nástroj při práci s lidmi s demencí vhodný pro životní rekapitulaci, hledání smyslu života, smíření, odpuštění. Potvrzuje hodnotu člověka takového, jaký je. Komunikace s člověkem o tématu, které vyjádří on sám, ne korigování.¹³

Poslouchání příběhů, které vykládají, je jedním ze způsobů, jak vidět seniory s demencí jako jedinečné osoby a jak získat vhled do jejich životů. Jedním z nejdůležitějších aspektů reminiscenčních rozhovorů je vyzdvižení individuality každého člověka.⁴ Vzpomínání jako intervence u seniorů s demencí objevuje hodnoty mezigenerační integrace a vztahů, zamítnutí stereotypů, ochotu překonat bolestné aspekty minulosti.²⁴ Yasuda et al.²⁵ vypracovali koncept osobní reminiscence pomocí videa s osobními fotografiemi. Tento přístup popisují jako pohodlnou a účinnou intervenci pro podporu mezigeneračního sdílení a komunikace.

Práce na životním příběhu je pro osoby s demencí užitečná. Použití narativní metody rozhovoru s otevřenými otázkami s cílem vytvořit osobní životní příběh dá prostor lidem s demencí mluvit o vlastních životních zkušenostech. Narativní rozhovory a osobní zkušenosti v životních příbězích jsou užitečným nástrojem pro podporu vlastní identity osob s demencí. Životní příběh je užitečný také pro ošetřující personál, protože má možnost se více dozvědět o osobě s demencí a umožňuje lépe posoudit její potřeby. Tímto způsobem je upozorněno na osobu a ne na onemocnění demencí.²²

ZÁVĚR

K současným proměnám společnosti patří také psychosociální proměna stáří. V zachování nebo zlepšení kvality života u institucionalizovaných seniorů s demencí je stále častěji uznáván potenciál využití reminiscence. Ve zdravotnické péči o osoby s demencí je velká pozornost stále věnována farmakologickým intervencím, ale je patrné, že psychosociální intervence mohou být také účinné a vhodné.

Kvalitativní studie, nebo studie kombinované ve svých kvalitativních výsledcích, hodnotí reminiscenční techniky jako prospěšné intervence při péči o seniory s demencí. Jsou nabízeny různé techniky, z nichž je v zahraničním i v českém doporučení jako nejvhodnější popisována práce s životním příběhem – *life story*. Reminiscenční terapie s přístupem *life story* se zaměřuje na osobní historii pacienta prostřednictvím diskuse o minulosti, obvykle s pomocí známé položky, která je vnímána pozitivně.

Rostoucí počet lidí s demencí a zvyšující se náklady na zdravotnickou péči jsou faktory poskytující významnou pobídku pro rozvoj a výzkum metod pro podporu účinných a nepřiliš nákladných intervencí, které mohou být při poskytování zdravotní péče využívány.

Celková účinnost reminiscence je dohledanými studiemi hodnocena jako nedostatečně podložena platnými důkazy o pozitivním vlivu na kvalitu života seniorů. Výsledky studií, které hodnotí vliv reminiscenční terapie na posílení komunikace, zlepšení vztahu mezi pacienty a personálem a na posílení mentální kondice však hovoří ve prospěch využití této bezpečné metody při poskytování zdravotní péče. Reminiscenční skupiny s přístupem *life story* jsou pravděpodobně nejvíce populárním a také bezpečným nefarmakologickým přístupem v práci s lidmi s demencí. Vzhledem k tomu, že existuje málo důkazů pro účinnost a nákladovou efektivnost této metody, je doporučován další kvalitní výzkum zaměřený na dopad reminiscence na osoby s demencí.

LITERATURA

- Koběrská P, Jechová K, Kohoutková A, Gabrysz A. Společnou cestou. Praha: Portál; 2003.
- Čevela, Kalvach Z, Čeledová L. Sociální gerontologie – úvod do problematiky. Praha: Grada; 2012.
- Janečková H. Reminiscenční terapie a výzkum jejího efektu na kvalitu života seniorů v institucionální péči. Geriatria 2008; 14 (1): 19–27.
- Russell C, Timmons S. Life story work and nursing home residents with dementia. Nursing Older People 2009; 21 (4): 28–32.
- Nocon M, S Roll M, Schwarzbach C, Vauth C, Greiner W, Wilich SN. Reminiscence therapy in dementia: a review. Maturitas 2012; 72 (3): 203–205.
- Woods R, Bruce E, Edwards R, Elvish R, Hoare Z, Hounsborne B et al. REMCARE: reminiscence groups for people with dementia and their family caregivers – effectiveness and cost-effectiveness pragmatic multicentre randomised trial. Health Technology Assessment (Winchester, England) 2012; 16 (48): 1–121.
- Azcurra DJLS. A reminiscence program intervention to improve the quality of life of long-term care residents with Alzheimer's disease. A randomized controlled trial. Revista Brasileira de Psiquiatria 2012; 34 (4): 422–433.
- Gudex C, Horsted C, Jensen AM, Kjer M, Sørensen J. Consequences from use of reminiscence – a randomised intervention study in ten Danish nursing homes. BMC Geriatrics 2010; 10 (33): 1471–2318.
- Subramaniam P, Woods B, Whitaker C. Life review and life story books for people with mild to moderate dementia: a randomised controlled trial. Aging 2014; 18 (3): 363–375.
- O'Shea E, Devane D, Murphy K, Cooney A, Casey D, Jordan F et al. The impact of reminiscence on the quality of life of residents with dementia in long-stay care. International Journal of Geriatric Psychiatry 2014; 29 (10): 1062–1070.
- Chung JCC. An intergenerational reminiscence programme for older adults with early dementia and youth volunteers: values and challenges. Scandinavian Journal of Caring Sciences 2009; 23 (2): 259–264.
- Haslam C, Haslam SA, Jetten J, Ravenscroft S, Tonksnová J. The social treatment: The benefits of group interventions in residential care settings. Psychology & Aging 2010; 25 (1): 157–167.
- Janečková H, Vacková M. Reminiscence: využití vzpomínek při práci se seniory. 1. vyd. Praha: Portál; 2010.
- Janečková H, Vacková M, Holmerová I. Studium vlivu reminiscenční terapie na kvalitu života seniorů – využití kvantitativních a kvalitativních metod. Česká geriatrická revue 2007; 5 (3): 149–155.
- Westerhof G, Bohlmeijer T. Celebrating fifty years of research and applications in reminiscence and life review: State of the art and new directions. Journal of Aging Studies 2014; 4 (29): 107–114.
- Stinson CK, Young EA, Kirk E, Walker R. Structured group reminiscence: an intervention for older adults. Journal of Continuing Education in Nursing 2009; 40 (11): 521–528.
- Wang JJ, Yen M, Ouyang W. Group reminiscence intervention in Taiwanese elders with dementia. Archives of Gerontology & Geriatrics 2009; 49 (2): 227–232.
- Su, TW, Wu LL, Lin CP. The prevalence of dementia and depression in Taiwanese institutionalized leprosy patients, and the effectiveness evaluation of reminiscence therapy – a longitudinal, single-blind, randomized control study. International Journal of Geriatric Psychiatry 2012; 27 (2): 187–196.
- Janečková H, Křížová E. Vzpomínáme společně: kreativní využití reminiscence v rodinách pečujících o člověka s demencí. Sociální práce. 2012; 12 (4): 51–55.
- Travel P. Nefarmakologické přístupy k pacientům trpícím demencí. Československá psychologie 2009; 53 (5): 455–467.
- Hall S, Goddard C, Speck P, Higginson IJ. 'It makes me feel that I'm still relevant': A qualitative study of the views of nursing home residents on dignity therapy and taking part in a phase II randomised controlled trial of a palliative care psychotherapy. Palliat Med 2013; 27 (4): 358–366.
- Spitel S. A biographical approach to preserve social identity of people with dementia in aged care facilities – a student research project in Australia [German]. Pflegewissenschaft 2011; 13 (12): 645–650.
- Beuscher L, Grandt T. Challenges in conducting qualitative research with individuals with dementia. Research In Gerontological Nursing 2009; 2 (1): 6–11.
- Gallagher P, Carey K. Connecting with the Well-Elderly Through Reminiscence: Analysis of Lived Experience. Educational Gerontology 2012; 38 (8): 576–582.
- Yasuda K, Kazuhiro K, Noriaki K, Shinji A, Nobuji T. Effectiveness of personalised reminiscence photo videos for individuals with dementia. Neuropsychological Rehabilitation 2009; 19 (4): 603–619.

inzerce

Klinika ESET Praha

přijme psychiatra s psychoterapeutickou kvalifikací na úvazek 0,4–1,0.

Možnost práce v denním stacionáři, ambulanci kliniky, individuální psychoterapie, práce v týmu. Možné i pro absolventy se základním kmenem a specializační přípravou v oboru psychiatrie.

Profesní CV zasílejte na: Klinika ESET, Vejvanovského 1610, 149 00 Praha 4, nebo na e-mail: klinikaeset@volny.cz.

Případné dotazy tel.: 242 485 855 nebo 242 485 850